

ДУ «Слуцкая раённая цэнтральная бібліятэка»
Адзел абслугоўвання і інфармацыі чытачоў

**ЭДВАРД
ВАЙНІЛОВІЧ –
ГАСПАДАР І
АПЯКУН**

Да 170-годдзя з дня нараджэння

*Інфармацыйна-
бібліяграфічнае выданне*

Слуцк, 2017

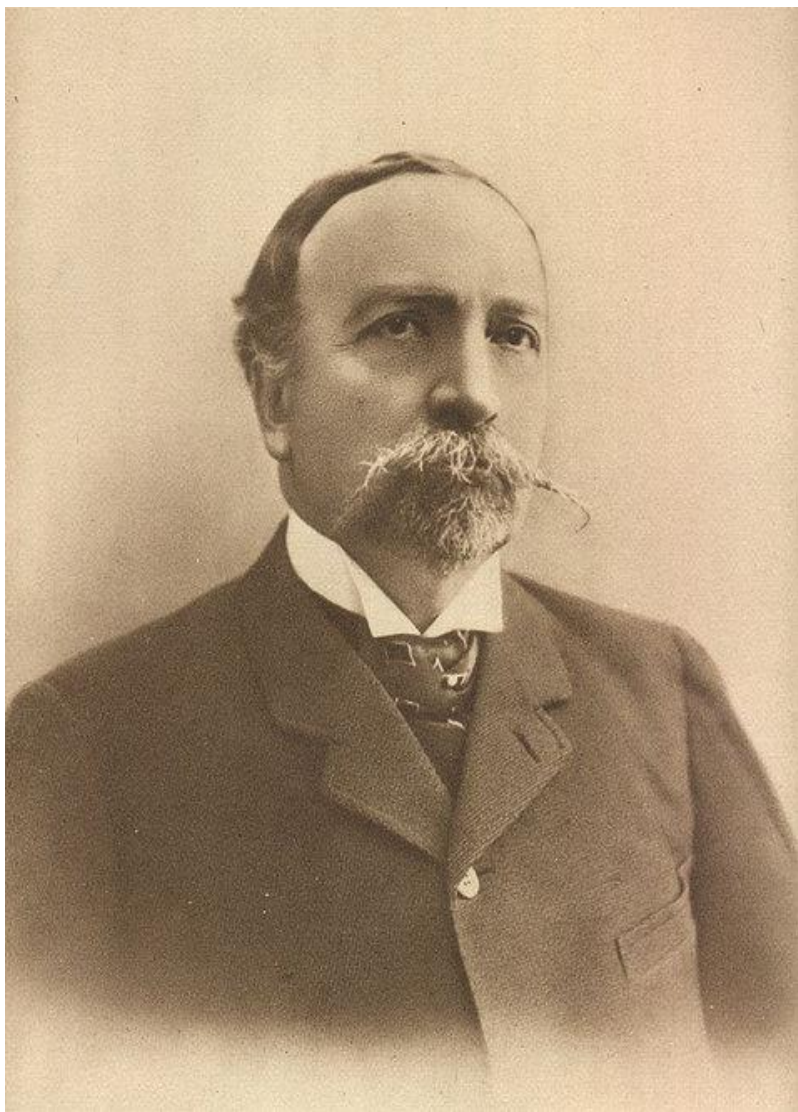
ДУ «Слуцкая раённая цэнтральная бібліятэка»
Адзел абслугоўвання і інфармацыі чытачоў

“ЭДВАРД ВАЙНІЛОВІЧ – ГАСПАДАР І АПЯКУН”

(Да 170 – годдзя з дня нараджэння
Эдварда Адамавіча Вайніловіча,
гаспадарчага, палітычнага дзеяча Беларусі,
буйнейшага памешчыка Случчыны)

інфармацыйна-бібліяграфічнае
выданне

СЛУЦК, 2017

13.10.1847 – 16.06.1928

Вайніловічы – старажытны беларускі шляхецкі род з чатырохсотгадовай гісторыяй. Прозвішча Вайніловічы добра вядома жыхарам Беларусі: носьбіты гэтага прозвішча пакінулі значны след у гісторыі нашай краіны, развіцці яе эканомікі і культуры.

Чырвоны касцёл, герб Вайніловічаў

З імем Эдварда Адамавіча Вайніловіча непасрэдна звязаны адзін з адметных архітэктурных помнікаў Мінска – Чырвоны касцёл імя святых Сымона і Алены. Эдвард Вайніловіч быў не толькі адным з найбагацейшых памешчыкаў, але і адным з самых адукаваных людзей Мінскай губерні ў другой палове ХІХ стагоддзя. У памяці нашчадкаў ён застаўся як меценат, грамадскі і палітычны дзеяч, шчыры хрысціянін. Сваё багацце ён нажыў уласнай працай.

Нарадзіўся Эдвард Вайніловіч 13 кастрычніка 1847 года ў Сляпянцы, што пад Мінскам (цяпер гэта мікрараён горада), у маёнтку, які належыў бацькам яго маці, Эдварду і Міхаліне Ваньковічам. Бацькі Эдварда Адам і Ганна (з роду Ваньковічаў) Вайніловічы жылі ў маёнтку Савічы Слуцкага павету (цяпер вёска Капыльскага раёна), таму і не выпадкова ў надпісе на памятнай табліцы ў Нясвіжы называецца месца нараджэння Савічы.

У 1865 годзе ён з медалём скончыў Слуцкую гімназію, якая ў той час была адной з самых прэстыжных сярэднядукацыйных устаноў. Медаль даў магчымасць Эдварду паступіць у Пецябургскі тэхналагічны інстытут.

Пасля заканчэння вучобы ў 1869 годзе працаваў інжынерам-механікам на Пуцілаўскім заводзе ў Пецябургу. Карыстаўся павагай за сваю добрасумленную працу. Але бацька пажадаў, каб Эдвард працягваў навучанне за мяжой.

У Берліне ён паступіў рабочым на завод паравозаў “Борсіка” і працаваў да 1870 года. Азнаёміўшыся дасканала з паравозамі, Эдвард уладкоўваецца на працу ў “Arsenal des Chemins fer l’Etat”, каб мець магчымасць практыкавацца ў рамонце лакаматываў. Цікава, што Эдвард сам вырашыў пачынаць кар’еру простым рабочым, хаця інстытут скончыў бліскуча. Праз некаторы час бацька адклікае яго назад дадому, каб пайшоў дарогай сваіх продкаў – гаспадароў зямлі. І ўсё ж папярэднія гады далі свой плён: ён зразумеў псіхалогію чалавека працы, падуладнага і залежнага. Дзякуючы таленту, здольнасцям і сталай працы над сабою, ён быў

усебакова развітым чалавекам. Пра яго дзейнасць, моцную сілу волі, настойлівасць і хрысціянскую праўдзівасць расказваюць архіўныя крыніцы.

У 1872 годзе становіцца слухачом Сельскагаспадарчай акадэміі ў Прушкаве (Польшча), затым сельскагаспадарчая практыка з усімі яе тагачаснымі навуковымі дасягненнямі ў “Maxelu”.

У 1874 годзе памірае яго бацька, і Эдвард застаецца жыць у Савічах, дзе гаспадарыў да 1920 года. Прадпрымальніцтвам пачаў займацца яшчэ у канцы 70-х гадоў XIX стагоддзя. Талент арганізатара і мецената дазволіў яму займаць на працягу 40 гадоў высокую пасаду віцэ-старшыні і старшыні Мінскага таварыства сельскай гаспадаркі, а таксама старшыні Таварыства дабрачыннасці Слуцкага павета. Пры яго падтрымцы ў Слуцку было адкрыта камерцыйнае вучылішча і інэрнат для 60 найбольш бедных навучэнцаў.

У 1897 годзе па яго ініцыятыве на Міншчыне ствараецца сіндыкат, які займаецца нарыхтоўкай зерня і фуражу для рускай арміі. Гэтае аб'яднанне займаецца таксама гандлем сельгасмашынамі. У канцы XIX стагоддзя ён стварае Таварыства ўзаемнага сельгасзабеспячэння, якое дзейнічала і ў Віленскай, Гродзенскай, Віцебскай, Магілёўскай губерніях. Адначасова ствараецца яшчэ адно Таварыства – узаемнага крэдытавання ў Мінску.

У 1901 годзе у Клецку па ініцыятыве Э.Вайніловіча адкрываецца ашчаднае Таварыства, якое распаўсюджвае дзейнасць і ў Нясвіжы. Гэта быў прыклад сапраўды новага падыходу да фінансвай дзейнасці. Вывучаць яго вопыт прыязджалі з Мінска, Вільні, Кіева, Львова, Гродна і іншых гарадоў. Амаль

адначасова прадпрымальнік у Мінску і Вільні арганізаваў Таварыства (акцыянернае) гарадскіх бойняў. Да гэтага перыяду дзейнасці Таварыства адносіцца вельмі прадукцыйнае развіццё сельгасячэек, якія аб'ядноўвалі фермераў Міншчыны. У гэты час (з 1906) актыўна ідзе сталыпінская рэформа. Падобныя Таварыствы былі створаны ў Гродне, Віцебску, Магілёве, з якімі Э.Вайніловіч падтрымліваў цесныя стасункі.

З 1906 года ён – член Дзяржаўнага савета Расійскай імперыі. Акрамя таго, займаў пасады ў шматлікіх дзяржаўных і грамадскіх установах Мінскай губерні. 35 год быў ганаровым суддзёй Слуцкага павета, дапамагаў працавітым бедным сялянам, засноўваў земляробчыя банкі і дзіцячыя прытулкі. На пачатку XX стагоддзя ўдзельнічаў у беларускім адраджэнскім руху.

Вайніловіч будаваў святыні для розных рэлігійных канфесій. У Макранах і Цімкавічах – каталіцкі касцёл і праваслаўную царкву, а ў Клецку – сінагогу. Ён дапамагаў і мусульманам, бо лічыў, што кожны чалавек у сваёй святыні на зямлі славіць Бога на небе.

Эдвард Вайніловіч быў узорным сем'янінам, мужам і бацькам. У 1882 годзе ён пабраўся шлюбам з Алімпіяй Узлоўскай. Праз два гады ў іх нарадзілася дачка – Алена (1884 – 1903). У 1885 годзе сын – Сымон (1885 – 1897). Але жыццё не было літасцівым да гэтага чалавека. Вялікае гора напаткала яго сям'ю: у 1897 годзе ад “іспанкі” памёр яго дванаццацігадовы сын, а ў 1903 годзе, не дажыўшы аднаго дня да свайго

дзевятнаццацігоддзя, памерла яго дачка Алена. І толькі вера ў Бога дапамагла яму выжыць.

Згодна з легендай, незадоўга да смерці Алена ўбачыла ў сне цудоўны храм, які, прачнуўшыся, намалювала. Бацька нябожчыцы палічыў гэта за знак Усявышняга і вырашыў пабудаваць у Мінску касцёл, які па папярэдняму ўзгадненню з гарадскімі ўладамі асвяцілі ў гонар святых Сымона і Алены.

Адной з умоў, якія выставілі Вайніловічы, ахвяраваўшы 100 тысяч рублёў на будаўніцтва храма, было прыняцце таго праекта, які яны прадставяць. Запрошаны архітэктар Томаш Пайздэрскі ўважліва вывучыў малюнкi Алены і імі кіраваўся пры праектаванні культавага будынка. А яго сааўтарамі былі архітэктары У.Марконі і Г.Гай. Інтэр'еры храма аздоблены мастаком Ф.Бруздовічам і скульптарам З.Отам. Касцёл будаваўся з 1905 па 1910 гады.

На працягу сваёй гісторыі, нягледзячы на рэвалюцыю, дзве сусветныя вайны і смутныя часы ваяўнічага атэізму, касцёл не быў разбураны і сёння застаецца адным з найпрыгажэйшых архітэктурных помнікаў сталіцы і сімвалам каталіцкай веры.

Касцёл Святых

Сымона і Алены

Сам жа Эдвард Вайніловіч свае апошнія гады пражыў у Польшчы. Разруха ва ўсёй Еўропе пасля Першай сусветнай вайны, бясконца пlynь бежанцаў не пакінула яго абыякавым. Эдвард будзе ў Быдгашчы шматпавярховы дом для дзяцей-сірот, апякуецца над імі да канца свайго жыцця. Памёр Вайніловіч 16 чэрвеня 1928 года.

Праз 78 год з Польшчы ў Беларусь перавезлі астанкі Эдварда Вайніловіча і пахавалі ў нішы Чырвонага касцёла. Нарэшце было выканана яго апошняе жаданне, якое ён выказаў перад смерцю.

**Месца пахавання Э. Вайніловіча
ля Чырвонага касцёла**

Імя Эдварда Вайніловіча носіць адна з вуліц Мінска.

Эдвард Вайніловіч тройчы абіраўся ў расійскую Дзяржаўную Думу. У 1906 годзе – дэпутат Дзяржаўнага Савета Расіі ад Мінскай губерні. Сам Пётр Стальцін, які за здольнасці і рэфарматарскія адносіны да працы называў Вайніловіча “Мінскім Бісмаркам”, прапанаваў яму заняць у сваім ураде пасаду віцэ-прэм’ера сельскай гаспадаркі Расійскай імперыі. Але Эдвард прыклаў намаганні для падняцця эканомікі свайго краю.

Узнагароды

- *1882 год – ордэн святога Станіслава 3 ступені*
- *1886 год – ордэн святой Ганны 3 ступені.*
- *1894 год – ордэн святога Станіслава 2 ступені.*
- *1898 год – ордэн святой Ганны 2 ступені.*
- *1902 год – ордэн святога Ўладзіміра 4 ступені.*

Сярэбраны медаль у памяць царствавання расійскага імператара.

ЛІТАРАТУРА:

1. Валаховіч, А. Вакол Чырвонага касцёла / А.Валаховіч // Краязнаўчая газета. – 2011. – чэрв. (№22). – С. 2.
2. Завальнюк, У. Вайніловічы / У. Завальнюк // Беларуская мінуўшчына. – 1993. – №1. – С. 60-63.
3. Занько, Н. Незнаёмы Вайніловіч нарэшце адкрыўся, але ці для ўсіх? / Настасся Занько // Звязда. – 2010. – 7 жн. – С. 3.
4. Капылоў, І. Вайніловічы / Ігар Капылоў // Звязда. – 2012. – 30 кастр. – С. 7.
5. Клімовіч, А. Каля чырвонага касцёла / А. Клімовіч // Мінская праўда. – 2006. – 10 чэрв. – С. 14.
6. Мальдис, А. Эдвард Войнилович, реформатор минского края / А. Мальдис // Беларусь сегодня. – 2014. – 26 февр. – С. 8.
7. Рублевская, Л. В сиянье Красного костёла. Эдвард Войнилович: возвращение на родину / Людмила Рублевская // Беларусь сегодня. – 2009. – 31 март. – С. 11.
8. Ціткоўскі, І. Эдвард Вайніловіч. Яго прах вярнуўся на Радзіму, а душа знайшла спакой ў мілай сэрцу Беларусі / І. Ціткоўскі // Кур'ер. – 2006. – 15 чэрв. – С.4.

9. Шэіна, М. Гаспадар, палітык, апякун / Марыя Шэіна // Мінская праўда. – 2007. – 27 кастр. – С. 13.

10. Яновская, О. Возвращение навсегда: Эдвард Войнилович / Оксана Яновская // АиФ. – 2007. – №31. – С. 26.

Эдвард Вайніловіч – гаспадар і апякун: (да 170 – годдзя з дня нараджэння Эдварда Адамавіча Вайніловіча, гаспадарчага, палітычнага дзеяча Беларусі, буйнейшага памешчыка Случчыны): інфармацыйна-бібліяграфічнае выданне.

Складальнік:

Рэдактар:

Камп'ютарны набор:

Самусевіч С.М.

Гурыновіч Л.В.

Самусевіч С.Н.

Касцюкевіч Г.А.

223610 г. Слуцк, вул. Капыльская,
2а
Дзяржаўная ўстанова Слуцкая раённая
цэнтральная бібліятэка

e-mail: biblio_slutsk@tut.by